Algebra III - vse naloge z izpitnih rokov

Grupe in podgrupe.

1. Dana je množica $G = \{x + y\sqrt{5} \mid x^2 - 5y^2 = 1,\ x, y \in \mathbb{Q}\}$. Pokaži, da je $(G, \cdot)$ grupa, kjer je $\cdot$ običajno množenje realnih števil. Ali je grupa G abelska?

2. Naj bo G grupa in $a, b, c \in G$ elementi grupe G, za katere velja $a \cdot b \cdot c = e$, kjer je e enota grupe G. Pokaži, da potem velja tudi $b \cdot c \cdot a = e$.

3. Dana je množica $G = \{2x + 3y \mid x - 3y = 0,\ x, y \in \mathbb{Z}\}$.

(a.) Pokaži, da je $(G, +)$ grupa, kjer je $+$ običajno seštevanje celih števil.

(b.) Dana je podgrupa $H = \{2x + 3y \mid x - 3y = 0,\ y = 2k,\ x, k \in \mathbb{Z}\}$ grupe G. Napiši Cayley-evo tabelo za G/H.

4. Dana je množica $G = \{f_1, f_2, f_3, f_4\}$ kje so f_1, f_2, f_3 in f_4 preslikave definirane z

$$f_1(x) = x, \qquad f_2(x) = -x, \qquad f_3(x) = \frac{1}{x}, \qquad f_4(x) = -\frac{1}{x}, \qquad x \in \mathbb{R}, x \neq 0.$$

Pokaži, da je $(G, \circ)$ grupa, kjer je $\circ$ označuje običajno komponiranje funkcij.

5. Dani sta množici $H_0 = \{\begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix} \in \mathrm{Mat}_{2\times 2}(\mathbb{R}) \mid a + b + c + d = 0\}$ in $H_1 = \{\begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix} \in \mathrm{Mat}_{2\times 2}(\mathbb{R}) \mid a + b + c + d = 1\}$. Preveri, ali množici H_0 in H_1 tvorita grupi glede na operacijo seštevanja matrik. Odgovore utemeljite!

6. Naj bo X neprazna množica. Potenčno množico $\mathcal{P}(X)$ opremimo z operacijo $\backslash$ (razlika množic)

$$\mathcal{A}\backslash\mathcal{B} := \{x \mid x \in \mathcal{A} \text{ in } x \notin \mathcal{B}\}, \quad \forall \mathcal{A}, \mathcal{B} \in \mathcal{P}(X).$$

Ali je množica $\mathcal{P}(X)$ zaprta glede na operacijo $\backslash$? Ali je operacija $\backslash$ asociativna na množici $\mathcal{P}(X)$? Odgovor utemelji!

7. Pokaži, da je množica $\mathcal{A} = \{\begin{bmatrix} x & y \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \mid x, y \in \mathbb{R},\ x \neq 0\}$ zaprta za operacijo (običajnega) matričnega množenja. Ali je operacija matričnega množenja komutativna na množici $\mathcal{A}$? Ali ima vsak element iz množice $\mathcal{A}$ inverz? Odgovore utemelji!

8. Dana je polgrupa $(\{f : \mathbb{R} \to [0, 1]\}, \circ)$. Poišči leve in desne enote v tej polgrupi. (Spomnimo se: Za $(M, \circ)$ rečemo, da je polgrupa, če je operacija $\circ$ zaprta in asociativna.)

9. (a) Naj bo S množica moči $n \in \mathcal{N}$. Koliko različnih binarnih operacij lahko definiramo na množici S?

(b) Dokažite, da tvorijo vse matrike oblike

$$\begin{bmatrix} \cos\alpha & -\sin\alpha \\ \sin\alpha & \cos\alpha \end{bmatrix}, \qquad \alpha \in \mathbb{R}$$

grupo za običajno operacijo množenja matrik.

10. (a) Dana je končna grupa reda n. Pokaži, da se vsak element te grupe pojavi natanko enkrat v vsaki vrstici in vsakem stolpcu Cayleyeve tabele te grupe.

(b) Dana je množica $\mathcal{A} = \{A, B, C, D, P, Q, R\}$, in dana je binarna operacija $*$ definirana na množici $\mathcal{A}$, tako da je $(\mathcal{A}, *)$ grupa. Izpolni dano tabelo na desni strani tako, da bo $\mathcal{A}$ abelska grupa.

*	A	B	C	D	P	Q	R
A	A	B	C	D	P	Q	R
B	B					R	
C	C				R		
D	D			R			
P	P		R				
Q	Q	R				D	P
R	R					P	Q

Ciklične grupe.

11. Za vse podgrupe reda 8 v grupi $\mathbb{Z}_{32}$ napiši vse njihove generatorje.

12. Katere od naslednjih trditev so pravilne? Odgovore utemelji!

(a) Naj bodo $x_1, x_2, \ldots, x_n$ elementi poljubne grupe G. Potem velja

$$(x_1 x_2 \cdots x_n)^{-1} = x_n^{-1} \cdots x_2^{-1} x_1^{-1}.$$

(b) Vsaka grupa reda 79 je ciklična.

(c) Grupa $\mathbf{Z}_{35}$ ima 24 generatorjev.

(d) Grupa G z enoto e, v kateri velja $x^2 = e$ za vsak $x \in G$, je abelska.

13. Naj bo G ciklična grupa generirana z matriko

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ -1 & 0 \end{bmatrix}.$$

(a) Kateri so preostali elementi grupe G? Svojo trditev obrazložite.

(b) Zapiši Cayley-evo tabelo za grupo G.

(c) Ali je G abelska grupa?

(c) Napišite vse generatorje grupe G.

14. Naj bosta H in K končni podgrupi grupe G, ter da je $\gcd(|H|, |K|)$ praštevilo. Pokaži da je $H \cap K$ ciklična grupa.

15. Določi vse elemente reda 9 v grupi $\mathbb{Z}_{108}$. Za vse podgrupe reda 9 v grupi $\mathbb{Z}_{108}$ napiši vse njihove generatorje.

16. Naj bosta A in B končni ciklični grupi, za kateri velja $|A| = n$ in $|B| = m$.

(a) Če je $n = 2$ in $m = 3$ pokaži, da je $A \times B$ ciklična grupa.

(b) Če je $n = 2$ in $m = 2$ pokaži, da $A \times B$ ni ciklična grupa.

(c) Ali je $A \times B$ ciklična, če je $n = 4$ in $m = 6$?

17. Naj bo $G = (\mathbb{Z}_{126}, +)$ dana grupa.

(a) Poišči vse možne rede elementov grupe G. Za vsakega od možnih redov podaj element grupe G, ki ima tak red.

(b) Za vsakega od možnih redov določi število elementov grupe G, ki imajo ta red.

(c) Določi število (cikličnih) podgrup grupe G, ki so reda 7 (odgovor obrazloži brez uporabe znane trditve s predavanja ali vaj).

Permutacijske grupe.

18. Naj bosta $\alpha = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 \\ 2 & 3 & 4 & 5 & 1 & 7 & 8 & 6 \end{pmatrix}$ in $\beta = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 \\ 1 & 3 & 8 & 7 & 6 & 5 & 2 & 4 \end{pmatrix}$ elementa simetrične grupe S_8.

(a) Napiši α, β in $\alpha\beta$ kot produkt disjunktnih ciklov.
(b) Napiši α, β in $\alpha\beta$ kot produkt 2-ciklov (kot produkt transpozicij).
(c) Določi α^{-2}.

19. Naj bosta $\alpha = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 \\ 2 & 1 & 3 & 5 & 4 & 6 \end{pmatrix}$ in $\beta = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 \\ 6 & 1 & 2 & 4 & 3 & 5 \end{pmatrix}$.

(a) Napiši α, β in $\alpha\beta$ kot produkt 2-ciklov (kot produkt transpozicij).
(b) Določi red permutacij α in β.
(c) Določi α^{-3}.

20. Naj bosta $\alpha = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 \\ 2 & 3 & 1 & 5 & 4 & 8 & 6 & 7 \end{pmatrix}$ in $\beta = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 \\ 3 & 1 & 7 & 8 & 6 & 5 & 4 & 2 \end{pmatrix}$.

(a) Napiši $\alpha\beta$ in $\beta^2\alpha$ kot produkt disjunktnih ciklov.

(b) Napiši $\alpha\beta$ in $\beta^2\alpha$ kot produkt 2-ciklov (torej kot produkt transpozicij).

(c) Določi α^{-1}, β^{-1} in $(\alpha\beta)^{456}$.

21. Naj bo $\pi = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 & 6 & 7 & 8 & 9 \\ 7 & 3 & 6 & 2 & 8 & 4 & 9 & 5 & 1 \end{pmatrix}$. Izračunaj π^{-1}, π^{2017} in $\pi^{-2}\pi^4$. Napiši $\pi^{-2}\pi^4$ kot produkt 2-ciklov (torej kot produkt transpozicij).

22. Podane so naslednje permutacije:

$$\alpha = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ 2 & 3 & 4 & 1 \end{pmatrix}, \quad \beta = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ 1 & 3 & 2 & 4 \end{pmatrix}, \quad \gamma = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ 2 & 1 & 4 & 3 \end{pmatrix}, \quad \delta = \begin{pmatrix} 1 & 2 & 3 & 4 \\ 3 & 1 & 2 & 4 \end{pmatrix}.$$

(a) Zapišite ciklične dekompozicije permutacij.

(b) Permutacije izrazite kot produkt transpozicij.

(c) Izračunajte $\alpha\beta$, $\beta\alpha$, $\alpha^{-1}\beta$, $\beta\alpha^2$, $(\alpha\beta)^{-2}$, $\alpha\beta\alpha^3$, $\gamma^{-1}\beta\gamma^{-1}$ in $\gamma\beta^2\alpha$.

23. Dana je simetrična grupa S_5 (grupa vseh permutacij množice $\{1, 2, 3, 4, 5\}$).

(a) Pokaži, da S_5 ni abelska.

(b) Določi število elementov reda 3 grupe S_5.

(c) Določi število elementov reda 2 grupe S_5

(d) Določi redove vseh $5! = 120$ elementov iz S_5.

Izomorfizmi grup.

24. Naj bo $G = \mathbb{Z}_3 \times \mathbb{Z}_3$ in $H = \mathbb{Z}_9$. Ali je $G \cong H$? Odgovor utemelji!

25. Naj bo $G = \mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_3$ in $H = \mathbb{Z}_6$. Ali je $G \cong H$? Odgovor utemeljite!

26. Poišči grupo permutacij, ki je izomorfna grupi $\mathbb{Z}_4$. Napiši Cayleyevo tabelo za $\mathbb{Z}_4$ ter za dobljeno grupu permutacij.

27. Konstruiraj Cayley-evo tabelo za alternirajoči grupi A_2 in A_3. Ali je $\mathbb{Z}_3 \cong A_3$? (Odgovor razloži.)

28. Naj bo $f : G \longrightarrow G'$ homomorfizem grup in $H \leq G$. Pokaži, da je

$$f(H) \leq G'.$$

Odseki in Lagrangeov izrek.

29. Napiši vse leve odseke podgrupe $\langle(1432)\rangle$ v grupi S_4.

30. Poišči vse leve odseke podgrupe H v grupi G, če je:
(a) $G = \mathbb{Z}_{24}$ in $H = \langle 4\rangle$.
(b) $G = S_3$ in $H = \langle(23)\rangle$.

31. Naj bo S_4 simetrična grupa reda 4!.
(a) Določite podgrupo grupe S_4, ki vsebuje 6 elementov.
(b) Koliko podgrup reda 6 obstaja v grupi S_4?
(c) Če je $H = \langle(12), (13)\rangle$, določite vse leve odseke podgrupe H v grupi S_4.

32. Naj bo G dana grupa in naj bo $|G| = 8$. Pokaži, da mora G vsebovati element reda 2.

33. Naj bo $S_{[0,1]}$ množica vseh bijekcij iz intervala $[0, 1]$ na interval $[0, 1]$.

(a) Pokaži, da je $S_{[0,1]}$ grupa glede na operacijo komponiranja preslikav.

(b) Naj bo $T = \{\alpha \in S_{[0,1]} \mid \alpha(0) = 0\}$. Pokaži, da je T podgrupa grupe $S_{[0,1]}$ (razloži tudi, zakaj je T neprazna množica).

(c) Pokaži, da je $\{\sigma \in S_{[0,1]} \mid \sigma(0) = 1\}$ levi odsek podgrupe T v grupi $S_{[0,1]}$.

(d) Določi $[S_{[0,1]} : T]$.

Direktni produkt grup.

34. Množica $G = \mathbb{Z}_4 \times \mathbb{Z}_2$ tvori grupo glede na operacijo seštevanja.
(a) Napiši Cayley-evo tabelo grupe G.
(b) Za vse podgrupe reda 4 v grupi G napiši vse njihove generatorje.
(c) Poišči vse leve odseke podgrupe $H = \langle(1, 1)\rangle$ v grupi G.

35. Določi število elementov reda 12 v grupi $\mathbb{Z}_3 \times \mathbb{Z}_4 \times U(9)$.

Podgrupe edinke. Kvocientne grupe.

36. Naj bo $U(20) = \{i \in \mathbb{N} \mid 1 \leq i \leq 20,\ \gcd(i, 20) = 1\}$. Vemo, da je $U(20)$ grupa za množenje po modulu 20. Naj bo $H = \langle 9 \rangle$ ciklična podgrupa grupe $U(20)$, generirana z 9.

(a.) Poišči vse desne odseke podgrupe H v grupi $U(20)$.

(b.) Napiši Cayley-evo tabelo za $U(20)/H$.

(c.) Poišči vse podgrupe grupe $U(20)/H$.

37. (a) Dana je grupa $G = \{1, 8, 12, 14, 18, 21, 27, 31, 34, 38, 44, 47, 51, 53, 57, 64\}$ za operacijo množenja po modulu 65, in naj bo $H = \langle 12 \rangle$ podgrupa grupe G. Napiši Cayley-evo tabelo za G/H.

(b) Določi red elementa $8\langle 16 \rangle$ v grupi $U(105)/\langle 16 \rangle$.

38. (a) Poišči odseke podgrupe $\langle 4 \rangle$ v grupi $\mathbb{Z}_{12}$ in konstruiraj Cayley-evo tabelo za kvocientno grupo $\mathbb{Z}_{12}/\langle 4 \rangle$.

(b) Če obstaja, poišči kak netrivialni homomorfizem $\varphi : \mathbb{Z}_{12} \to \mathbb{Z}_4$.

39. Poišči indeks podgrupe $\langle 3 \rangle$ v grupi $\mathbb{Z}_{24}$. Poišči indeks podgrupe $\langle (2, 3) \rangle$ v grupi $\mathbb{Z}_4 \times \mathbb{Z}_6$. Napiši Cayley-evo tabelo za kvocientno grupo $\mathbb{Z}_{24}/\langle 3 \rangle$.

40. (a) Naj bo G grupa reda 77 in naj bo H podgrupa grupe G reda 11. Pokaži, da je H edinka grupe G.

(Spomnimo se: Za končne podgrupe H in K grupe G velja

$$|HK| = \frac{|H||K|}{|H \cap K|}$$

kjer je $HK = \{hk \mid h \in H,\ k \in K\}$.)

(b) Naj bosta H in K edinki grupe G, tako da velja $H \cap K = \{e\}$, $|H| = p$ (p je praštevilo) in $|K| = 4$. Če je $HK = G$, potem pokaži, da je G abelska.

(Spomnimo se: Če sta H in K edinki grupe G in če je $H \cap K = \{e\}$, potem je $hk = kh$ za vsak $h \in H$ in $k \in K$).

Homomorfizmi grup.

41. Dana je grupa $G = \{1, 2, ..., 12\}$ z operacijo množenja po modulu 13. Določi vse homomorfizme iz grupe G v grupo $(\mathbb{Z}_6, +)$.

42. Dani sta grupi $(\mathbb{Z}_9, +)$ in $(\mathbb{Z}_3, +)$. Poišči vse homomorfizme iz grupe $\mathbb{Z}_9$ v grupo $\mathbb{Z}_3$.

43. Naj bo $U(10) = \{k \in \mathbb{N} \mid 1 \leq k \leq 10,\ \gcd(k, 10) = 1\}$. Vemo, da je $U(10)$ grupa za množenje po modulu 10.

(a) Določi vse edinke grupe $U(10)$.

(b) Izračunaj center grupe $U(10)$.

(c) Določi vse homomorfizme iz grupe $U(10)$ v grupo $(\mathbb{Z}_8, +)$.

44. Določi vse homomorfizme iz grupe $\mathbb{Z}_4$ v grupo $\mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_2$.

45. Uporabi prvi izrek o izomorfizmu, in pokaži, da je $\mathbb{Z} \times \mathbb{Z}/\langle(2,7)\rangle \cong \mathbb{Z}$.

46. Naj bo dana grupa $G = \{z \in \mathbb{C} \mid |z| = 1\}$ za operacijo množenja kompleksnih števil in podmnožica $H = \{1, -1\} \subseteq G$. Pokaži, da je H podgrupa edinka v G in da velja $G/H \cong G$.

47. Naj bo $\mathbb{R}^*$ grupa neničelnih realnih števil glede na operacijo množenja. Uporabi prvi izrek o izomorfizmu, in pokaži da je

$$\mathbb{R}^*/\langle -1\rangle \cong \mathbb{R}^+.$$

Delovanje grupe na množici.

48. Naj bo G grupa realnih števil z operacijo seštevanja $(\mathbb{R}, +)$. Za $r \in G$ ter $(x, y) \in \mathbb{R}^2$ definirajmo $r * (x, y) = (x + ry, y)$. Naj bo T poljubna točka v ravnini.

(a.) Pokaži, da je preslikava $* : G \times \mathbb{R}^2 \to \mathbb{R}^2$ delovanje grupe G na množici $\mathbb{R}^2$.

(b) Geometrijsko opiši orbito, ki vsebuje točko T.

(c) Poišči stabilizator G_T.

(d) Če je $H = \{(1, 2), (2, 3)\} \subseteq \mathbb{R}^2$, določi $5 + G_H$.

49. Naj bo G podgrupa grupe S_8, generirana z elementoma $(123)(45)$ in (78). Potem G kot grupa permutacij deluje na množici $X = \{1, 2, ..., 8\}$. Poišči orbito in stabilizator vseh elementov množice X.

50. Naj bo G poljubna grupa, ki deluje na neki množici X. Predpostavimo, da je pri tem delovanju 6 orbit. Naj bo $H \leq G$ in naj bo $[G : H] = 3$. Koliko orbit ima lahko delovanje podgrupe H na množici X?

51. Za vsako od naslednjih delovanj grupe G na množici X, opiši orbito in stabilizator danega elementa $x \in X$.

(a) $X =$ kvadrat, $G = \mathrm{Sym}(X)$ in $x =$ ogljišče kvadrata.

(b) $X = \{1, 2, 3, 4\}$, $G = A_4$ in $x = 4$.

(c) $X = \mathbb{R}^2$, $G = \mathrm{GL}_2(\mathbb{R})$ in $x = (1, 2)^\top$.

52. Naj bo D_6 diederska grupa reda 6. Grupa D_6 deluje na množici $X = \{A, B, C\}$ ogljišč enakostraničnega trikotnika $\triangle ABC$. Določite orbito in stabilizator vsakega elementa iz množice X glede na delovanje grupe D_6.

53. Dan je pravilni petkotnik katerega, ogljišča so označena s števili 1, 2, 3, 4 in 5. Naj bo G grupa vseh simetrij pravilnega petokotnika 12345 in naj bo $H = G_1$ (H je stabilizator ogljišča 1 v grupi G).

(a) Določi element $\alpha \in G$ za katerega je $\alpha(1) = 4$. Poišči orbito ogljišča 1 glede na grupo G.

(b) Določi element $\beta \in H$ za katerega je $\beta(2) = 5$. Poišči orbito ogljišča 2 glede na grupo H.

(c) Ispiši vse elemente stabilizatora H_2.

(d) Uporabi orbita-stabilizator izrek in dokaži, da je $|G| = 10$.

54. Naj bo $\mathcal{O}$ grupa vseh simetrij kocke (rotacija, zrcaljenje, drsno zrcaljenje,...). Grupa $\mathcal{O}$ deluje na množici $\{v_1, v_2, ..., v_8\}$ ogljišč kocke. Določi stabilizator ogljišča v_1 v grupi $\mathcal{O}$. Uporabi orbita-stabilizator izrek in dokaži, da je $|\mathcal{O}| = 48$.

55. Diederska grupa $G = D_6$ na naraven način deluje na množici oglišč pravilnega 6-kotnika, označimo jo z $X = \{1,2,3,4,5,6\}$. Enako velja za njene podgrupe $H = \langle \rho \rangle$, $K = \langle \tau \rangle$ in $L = \langle \tau\rho \rangle$ kjer je $\rho = (123456)$ in $\tau = (26)(35)$.

(a) Poišči orbite delovanj grup G, H, K in L na X!

(b) Spomnimo se: Delovanje je tranzitivno, če za poljubna $x_1, x_2 \in X$, obstaja $g \in G$, da je $x_1 = g * x_2$. Katera izmed delovanj G, H, K in L so tranzitivna?

(c) Spomnimo se: Delovanje je zvesto, če $\forall g \in G : g * x = x \ \forall x \in X \Rightarrow g = e$. Je delovanje G na X zvesto? Kaj pa ostala delovanja?

56. Naj bo $\mathcal{O}$ grupa vseh simetrij tetraedra (rotacija, zrcaljenje, drsno zrcaljenje,...). Grupa $\mathcal{O}$ deluje na množici $\{v_1, v_2, v_3, v_4\}$ ogljišč tetraedra. Določi stabilizator ogljišča v_1 glede na to delovanje. Uporabi orbita-stabilizator izrek in izračunaj $|\mathcal{O}|$.

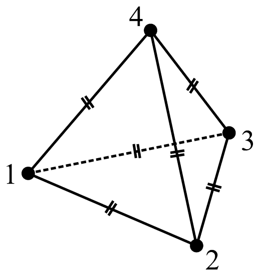

Center. Normalizator elementa.

57. Množica $G = \{1, -1, i, -i, j, -j, k, -k\}$ tvori grupo glede na operacijo množenja, in njena Cayley-eva tabela je dana na desni strani.

(a.) Določi vse edinke grupe G.

(b.) Izračunaj center grupe G.

(c.) Izračunaj normalizator ter centralizator elementov j in $-k$.

$*$	1	-1	i	$-i$	j	$-j$	k	$-k$
1	1	-1	i	$-i$	j	$-j$	k	$-k$
-1	-1	1	$-i$	i	$-j$	j	$-k$	k
i	i	$-i$	-1	1	k	$-k$	$-j$	j
$-i$	$-i$	i	1	-1	$-k$	k	j	$-j$
j	j	$-j$	$-k$	k	-1	1	i	$-i$
$-j$	$-j$	j	k	$-k$	1	-1	$-i$	i
k	k	$-k$	j	$-j$	$-i$	i	-1	1
$-k$	$-k$	k	$-j$	j	i	$-i$	1	-1

$\circ$	1	a	b	c	d	e	f	g
1	1	a	b	c	d	e	f	g
a	a	e	c	g	b	f	1	d
b	b	c	f	1	e	g	d	a
c	c	g	1	a	f	d	b	e
d	d	b	e	f	a	c	g	1
e	e	f	g	d	c	1	a	b
f	f	1	d	b	g	a	e	c
g	g	d	a	e	1	b	c	f

58. Množica $G = \{1, a, b, c, d, e, f, g\}$ tvori grupo glede na binarno operacijo $\circ$. Njena Cayley-eva tabela je dana na levi strani.

(a) Določi vse ciklične podgrupe grupe G. Za vsako ciklično podgrupo napiši vse njene generatorje.

(b) Za vsak $x \in G$ izračunaj $|x|$. Odgovor obrazloži!

(c.) Izračunaj center grupe G.

(d.) Izračunaj normalizator ter centralizator elementov a in g.

Izreki Sylowa.

59. Poišči vse Sylowe 2-podgrupe grupe D_{10} (diederska grupa vseh simetrij pravilnega 10-kotnika glede na operacijo kompozicije).

60. Pokaži, da grupa G reda 992 ne more biti enostavna.

61. Množica $G = \{I, A, B, AB, BA, ABA\}$ tvori grupo glede na operacijo množenja, in njena Cayley-eva tabela je podana na desni strani. Določite vse Sylowe 2-podgrupe grupe G ter vse Sylowe 3-podgrupe grupe G.

	I	A	B	AB	BA	ABA
I	I	A	B	AB	BA	ABA
A	A	I	AB	B	ABA	BA
B	B	BA	I	ABA	A	AB
AB	AB	ABA	A	BA	I	B
BA	BA	B	ABA	I	AB	A
ABA	ABA	AB	BA	A	B	I

62. Poišči mogoče število Sylowih 3-podgrup in Sylowih 7-podgrup v grupi reda 3087.

63. Pokaži, da mora grupa reda 63 vsebovati element reda 3.

(a) Z uporabo Cauchy-evega izreka.

(b) Brez uporabe Cauchy-evega izreka ali izreka Sylowa.

64. Pokaži, da je vsaka abelska grupa reda 15 ciklična.

65. Naj bo G enostavna grupa reda 168. Koliko elemntov reda 7 je v G?

Rešitve.

1. $(x_1 + y_1\sqrt{5})(x_2 + y_2\sqrt{5}) = (x_1x_2 + 5y_1y_2) + (x_1y_2 + y_1x_2)\sqrt{5}$, $(x_1x_2 + 5y_1y_2)^2 - 5(x_1y_2 + y_1x_2)^2 = 1$, $1 = 1 + 0\sqrt{5} \in G$, $(x + y\sqrt{5})^{-1} = x - y\sqrt{5} \in G$.

2. $abc = e$, $bc = a^{-1}$, $bca = e$.

3. (a.) $(2x_1 + 3y_1) + (2x_2 + 3y_2) = 2(x_1 + x_2) + 3(y_1 + y_2)$, $(x_1 + x_2) - 3(y_1 + y_2) = 0$, $0 = 2 \cdot 0 + 3 \cdot 0$, $(2x + 3y) + (2(-x) + 3(-y)) = 0$. (b.) $G = \{..., -45, -36, -27, -18, -9, 0, 9, 18, 27, 36, 45, ...\}$, $H = \{..., -36, -18, 0, 18, 36, ...\}$

$+$	H	$9+H$
H	H	$9+H$
$9+H$	$9+H$	H

4.

$\circ$	f_1	f_2	f_3	f_4
f_1	f_1	f_2	f_3	f_4
f_2	f_2	f_1	f_4	f_3
f_3	f_3	f_4	f_1	f_2
f_4	f_4	f_3	f_2	f_1

5. $H_0 : (a + a_1) + (b + b_1) + (c + c_1) + (d + d_1) = 0$ je zaprta; je asociativna; identiteta je $\begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}$; $\begin{bmatrix} -a & -b \\ -c & -d \end{bmatrix}$ je inverz za $\begin{bmatrix} a & b \\ c & d \end{bmatrix}$; H_0 je grupa. H_1 ni grupa (ni zaprta), npr. $\begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix}, \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \in H_1$ ampak $\begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 0 \end{bmatrix} + \begin{bmatrix} 0 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \notin H_1$.

6. je zaprta, ni asociativna. Npr. če je $\mathcal{A} := \{a\} \subset \mathcal{P}(X)$ in $\mathcal{B} := \emptyset \subset \mathcal{P}(X)$ potem $(\mathcal{A}\backslash\mathcal{B})\backslash\mathcal{A} = \emptyset$, $\mathcal{A}\backslash(\mathcal{B}\backslash\mathcal{A}) = \mathcal{A}$...

7. je zaprta, ni komutativna, inverz je $\begin{bmatrix} \frac{1}{x} & -\frac{y}{x} \\ 0 & 1 \end{bmatrix} \in \mathcal{A}$.

8. Leva identiteta je $e(x) = \begin{cases} x & \text{če} \;\; x \in [0,1], \\ 1 & \text{če} \;\; x \in \mathbb{R}\backslash[0,1]. \end{cases}$

Polgrupa nima desne identitete.

9. (a) $|S| = n \Rightarrow |S \times S| = n^2$. Vsak od n^2 elementov se lahko preslika v n različnih elementov; $n \cdot n \cdot ... \cdot n = n^{n^2} \Rightarrow$ obstaja n^{n^2} različnih binarnih operacij.

(b) $\begin{bmatrix} \cos\alpha & -\sin\alpha \\ \sin\alpha & \cos\alpha \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} \cos\beta & -\sin\beta \\ \sin\beta & \cos\beta \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \cos(\alpha+\beta) & -\sin(\alpha+\beta) \\ \sin(\alpha+\beta) & \cos(\alpha+\beta) \end{bmatrix}$;

$\begin{bmatrix} \cos 0 & -\sin 0 \\ \sin 0 & \cos 0 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix}$;

$\begin{bmatrix} \cos\alpha & -\sin\alpha \\ \sin\alpha & \cos\alpha \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} \cos(-\alpha) & -\sin(-\alpha) \\ \sin(-\alpha) & \cos(-\alpha) \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} \cos(-\alpha) & -\sin(-\alpha) \\ \sin(-\alpha) & \cos(-\alpha) \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} \cos\alpha & -\sin\alpha \\ \sin\alpha & \cos\alpha \end{bmatrix}$.

10. (a) Če je $ab = c$ in $ad = c$, potem $b = d$. Če je $ab = c$ in $gb = c$ potem $a = g$.

(b) Vsaka grupa praštevilskega reda je ciklična. Dana grupa je reda 7.

*	0	1	2	3	4	5	6
0	0	1	2	3	4	5	6
1	1	2	3	4	5	6	0
2	2	3	4	5	6	0	1
3	3	4	5	6	0	1	2
4	4	5	6	0	1	2	3
5	5	6	0	1	2	3	4
6	6	0	1	2	3	4	5

$\cong$

*	A	B	C	D	P	Q	R
A	A	B	C	D	P	Q	R
B	B	C	D	P	Q	R	A
C	C	D	P	Q	R	A	B
D	D	P	Q	R	A	B	C
P	P	Q	R	A	B	C	D
Q	Q	R	A	B	C	D	P
R	R	A	B	C	D	P	Q

11. $|\langle 16\rangle| = 2$, $|\langle 8\rangle| = |\langle 24\rangle| = 4$, $|\langle 4\rangle| = |\langle 12\rangle| = |\langle 20\rangle| = |\langle 28\rangle| = 8$.

12. (a.) $(x_1x_2...x_n)(x_yx_2...x_n)^{-1} = e$, $(x_1x_2...x_n)(x_n^{-1}\cdots x_2^{-1}x_1^{-1}) = e$. (b.) Naj bo $|G| = 79$. Potem $\forall a \in G$, $a \neq e$, $\langle a\rangle = G$. (c.) Da. ($\langle 0\rangle \neq G$, $\langle 5\rangle \neq G$, $\langle 7\rangle \neq G$,...) (d.) $(xy)^2 = e$, $xyxy = e$, $x^2yxy = x$, $yxy = x$, $xy = yx$.

13. (a) $A = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ -1 & 0 \end{bmatrix}$, $A^2 = \begin{bmatrix} 0 & 1 \\ -1 & -1 \end{bmatrix}$, $A^3 = \begin{bmatrix} -1 & 0 \\ 0 & -1 \end{bmatrix}$, $A^4 = \begin{bmatrix} -1 & -1 \\ 1 & 0 \end{bmatrix}$, $A^5 = \begin{bmatrix} 0 & -1 \\ 1 & 1 \end{bmatrix}$,

$A^6 = \begin{bmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{bmatrix} = I$. (b)

	I	A	A^2	A^3	A^4	A^5
I	I	A	A^2	A^3	A^4	A^5
A	A	A^2	A^3	A^4	A^5	I
A^2	A^2	A^3	A^4	A^5	I	A
A^3	A^3	A^4	A^5	I	A	A^2
A^4	A^4	A^5	I	A	A^2	A^3
A^5	A^5	I	A	A^2	A^3	A^4

(c) Da. (d) $G = \langle A\rangle$, $G = \langle A^5\rangle$.

14. $H \cap K$ je podgrupa grupe G. Če je $k = |H \cap K|$ potem k deli $|H|$ in k deli $|K|$. Če k deli $\gcd(|H|, |K|) \Rightarrow k = 1$ ali k je praštevilo...

15. Uporabi izrek: Za vsak pozitiven delitelj k števila n, je množica $\langle n/k\rangle$ podgrupa grupe $\mathbb{Z}_n$ reda k. Poleg tega, te podgrupe so edine podgrupe grupe $\mathbb{Z}_n$; ali izrek za število elementov reda d v ciklični grupi: Če je d pozitivno celo število ki deli n, potem je število elementov reda d v ciklični grupi reda n eneko $\phi(d)$; ali fundamentalni izrek za ciklične grupe...

$|12| = |24| = |48| = |60| = |84| = |96| = 9$.

16. lahko uporabimo izrek $|(a,b)| = \mathrm{lcm}(|a|, |b|)$.

(a) $|A| = 2 \Rightarrow \exists a \in A$ t.d. $|a| = 2$; $|B| = 2 \Rightarrow \exists b \in B$ t.d. $|b| = 3$;... $A \times B = \langle (a,b)\rangle$.

(b) $\forall (a,b) \in A \times B$ imamo $|(a,b)| \leq 2$; ni ciklična

(c) $\forall (a,b) \in A \times B$ imamo $|(a,b)| \leq 12$; ni ciklična

??. (a) Grupa G lahko ima elemente reda: 1, 2, 3, 6, 7, 9, 14, 18, 21, 42, 63, 126.

$$|0| = 1,\ |63| = 2,\ |42| = 3,\ |21| = 6,\ |18| = 7,\ |14| = 9,\ |9| = 14,\ |7| = 18,$$

$$|6| = 21,\ |3| = 42,\ |2| = 63,\ |1| = 126$$

(b) $\phi(1) = |U(1)| = 1$, $\phi(2) = |U(2)| = 1$, $\phi(3) = |U(3)| = 2$, $\phi(6) = |U(6)| = 2$, $\phi(7) = |U(7)| = 6$, $\phi(9) = |U(9)| = 6$, $\phi(14) = |U(14)| = 6$, $\phi(18) = |U(18)| = 6$, $\phi(21) = |U(21)| = 12$, $\phi(42) = |U(42)| = 12$, $\phi(63) = |U(63)| = 36$, $\phi(126) = |U(126)| = 36$.

(c) Če je $H = \{e, a, a^2, a^3, ..., a^7\}$ ciklična grupa reda 7 potem, so vsi elementi $\{a, a^2, a^3, ..., a^7\}$ reda 7. Kako je $\phi(7) = 6$ to obstaja samo ena podgrupa grupe G reda 7.

18. (a.) $\alpha = (12345)(678)$, $\beta = (23847)(56)$, $\alpha\beta = (12485736)$. (b.) $\alpha = (15)(14)(13)(12)(68)(67)$, $\beta = (27)(24)(28)(23)(56)$, $\alpha\beta = (16)(13)(17)(15)(18)(14)(12)$. (c.) $\alpha^{-2} = (14253)(678)$.

19. (a) $\alpha = (12)(45)$, $\beta = (12)(13)(15)(16)$, $\alpha\beta = (13)(15)(14)(16)$. (b) $\alpha^2 = id$, $|\alpha| = 2$, $|\beta| = 5$. (c) $\alpha^{-3} = (12)(45)$.

20. (a) $\alpha\beta = (364758)$, $\beta^2 = (178)(234)$, $\beta^2\alpha = (1376)(245)$. (b) $\alpha\beta = (38)(35)(37)(34)(36)$, $\beta^2\alpha = (16)(17)(13)(25)(24)$. (d) $\alpha^{-1} = (132)(45)(678)$, $\beta^{-1} = (128473)(56)$, $(\alpha\beta)^6 = \mathrm{id}$, $(\alpha\beta)^{456} = \mathrm{id}$.

21. $\pi = (179)(2364)(58)$, $\pi^{-1} = (971)(4632)(58)$, $|\pi| = \mathrm{lcm}(3,4,2) = 12$, $\pi^{12} = \mathrm{id}$, $\pi^{2017} = \pi$, $\pi^{-2}\pi^4 = \pi^2 = (17)(19)(26)(34)$.

22. $\alpha = (1234)$, $\beta = (23)$, $\gamma = (12)(34)$, $\delta = (132)$.

$\alpha = (14)(13)(12)$, $\beta = (23)$, $\gamma = (12)(34)$, $\delta = (12)(13)$.

$\alpha\beta = (124)$, $\beta\alpha = (134)$, $\alpha^{-1}\beta = (143)$, $\beta\alpha^2 = (1243)$, $(\alpha\beta)^{-2} = (124)$, $\alpha\beta\alpha^3 = (34)$, $\gamma^{-1}\beta\gamma^{-1} = (14)$ in $\gamma\beta^2\alpha = (24)$.

23. (a) $(12), (13) \in S_5$, $(12)(13) = (132) \neq (123) = (13)(12)$.

(b) $\dfrac{5\cdot4\cdot3}{3} = 20$

(c) $\dfrac{5\cdot4}{2} + \dfrac{5\cdot4\cdot3\cdot2}{8} = 10 + 15 = 25$

(d) 1, 2, 3, 4, 5 in 6.

24. $G \ncong H$, $\forall (a,b) \in \mathbb{Z}_3 \times \mathbb{Z}_3$ $|(a,b)| \leq 3$.

25. $G = \{(0,0),(0,1),(0,2),(1,0),(1,1),(1,2)\}$;

	(0,0)	(0,1)	(0,2)	(1,0)	(1,1)	(1,2)
(0,0)	(0,0)	(0,1)	(0,2)	(1,0)	(1,1)	(1,2)
(0,1)	(0,1)	(0,2)	(0,0)	(1,1)	(1,2)	(1,0)
(0,2)	(0,2)	(0,0)	(0,1)	(1,2)	(1,0)	(1,1)
(1,0)	(1,0)	(1,1)	(1,2)	(0,0)	(0,1)	(0,2)
(1,1)	(1,1)	(1,2)	(1,0)	(0,1)	(0,2)	(0,0)
(1,2)	(1,2)	(1,0)	(1,1)	(0,2)	(0,0)	(0,1)

; $H = \{0,1,2,3,4,5\}$;

	0	2	4	3	5	1
0	0	2	4	3	5	1
2	2	4	0	5	1	3
4	4	0	2	1	3	5
3	3	5	1	0	2	4
5	5	1	3	2	4	0
1	1	3	5	4	0	2

;

Da, $G \cong H$, $\varphi : G \longrightarrow H$ je izomorfizem, kje $\varphi(0,0) = 0$, $\varphi(0,1) = 2$, $\varphi(0,2) = 4$, $\varphi(1,0) = 3$, $\varphi(1,1) = 5$ in $\varphi(1,2) = 1$...

26. $T_0 = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 2 & 3 \\ 0 & 1 & 2 & 3 \end{pmatrix}$, $T_1 = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 2 & 3 \\ 1 & 2 & 3 & 0 \end{pmatrix}$, $T_2 = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 2 & 3 \\ 2 & 3 & 0 & 1 \end{pmatrix}$, $T_3 = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 2 & 3 \\ 3 & 0 & 1 & 2 \end{pmatrix}$...

27. $|A_2| = \frac{2!}{2} = 1$, $A_2 = \{(1)\}$;
$|A_3| = \frac{3!}{2} = 3$, $A_3 = \{(1), (123), (132)\}$;

$\cdot$	(1)
(1)	(1)

$\cdot$	(1)	(123)	(132)
(1)	(1)	(123)	(132)
(123)	(123)	(132)	(1)
(132)	(132)	(1)	(123)

+	0	1	2
0	0	1	2
1	1	2	0
2	2	0	1

$\Rightarrow \mathbb{Z}_3 \cong A_3$.

28. $f(e) = e'$, $e' \in f(H)$, $a' \cdot b' = f(a) \cdot f(b) = f(ab) \in f(H)$, $a \cdot a^{-1} = e$, $f(a) \cdot f(a^{-1}) = f(aa^{-1}) = f(e) = e'$...

29. $\mathrm{id}H$, $(12)H$, $(13)H$, $(14)H$, $(23)H$ in $(34)H$.

30. (a.) $H = \{0, 4, 8, 12, 16, 20\}$, $1 + H = \{1, 5, 9, 13, 17, 21\}$, $2 + H = \{2, 6, 10, 14, 18, 22\}$, $3 + H = \{3, 7, 11, 15, 19, 23\}$. (b.) $H = (23)H = \{\mathrm{id}, (23)\}$, $(12)H = (123)H = \{(12), (123)\}$, $(13)H = (132)H = \{(13), (132)\}$.

31. (a) $S_3 \leq S_4$, $S_3 = \{(1), (12), (13), (23), (123), (132)\}$. (b) Obstajajo 4 grupe reda 6. (c) $H = S_3$. Levi odseki so: $(1)H$, $(14)H$, $(24)H$, $(34)H$.

32. Uporabi Lagrange-ov izrek. Če je $a \in G$ potem $|a|$ deli $|G|$. Če je $|a| = 2$ potem... Če je $|a| = 4$ potem $a^2 \cdot a^2 = e$... Če je $|a| = 8$ potem $a^4 \cdot a^4 = e$...

33. (a) $\circ$ je asocijativna binarna operacija, $\mathrm{id}(x) = x \; \forall x \in [0, 1]$ je nevtralni element, za vsak element obstaja inverz.

(b) $\mathrm{id} \in T \Rightarrow T \neq \emptyset$;
$\forall \alpha, \beta \in T \; (\alpha\beta)(0) = 0$;
$\mathrm{id}(0) = 0 \Rightarrow (\alpha^{-1}\alpha)(0) = 0 \Rightarrow \alpha^{-1}(\alpha(0)) = 0 \Rightarrow \alpha^{-1}(0) = 0 \Rightarrow \alpha^{-1} \in T$.

(c) Naj bo $f : [0, 1] \Rightarrow [0, 1]$ bijekcija t.d. $f(0) = 1$. Potem $fT \subseteq \{\sigma \in S_{[0,1]} \mid \sigma(0) = 1\}$ in $\{\sigma \in S_{[0,1]} \mid \sigma(0) = 1\} \subseteq fT$...

(d) $[S_{[0,1]} : T] = \infty$.

34. (a)

$+$	$(0,0)$	$(0,1)$	$(1,0)$	$(1,1)$	$(2,0)$	$(2,1)$	$(3,0)$	$(3,1)$
$(0,0)$	$(0,0)$	$(0,1)$	$(1,0)$	$(1,1)$	$(2,0)$	$(2,1)$	$(3,0)$	$(3,1)$
$(0,1)$	$(0,1)$	$(0,0)$	$(1,1)$	$(1,0)$	$(2,1)$	$(2,0)$	$(3,1)$	$(3,0)$
$(1,0)$	$(1,0)$	$(1,1)$	$(2,0)$	$(2,1)$	$(3,0)$	$(3,1)$	$(0,0)$	$(0,1)$
$(1,1)$	$(1,1)$	$(1,0)$	$(2,1)$	$(2,0)$	$(3,1)$	$(3,0)$	$(0,1)$	$(0,0)$
$(2,0)$	$(2,0)$	$(2,1)$	$(3,0)$	$(3,1)$	$(0,0)$	$(0,1)$	$(1,0)$	$(1,1)$
$(2,1)$	$(2,1)$	$(2,0)$	$(3,1)$	$(3,0)$	$(0,1)$	$(0,0)$	$(1,1)$	$(1,0)$
$(3,0)$	$(3,0)$	$(3,1)$	$(0,0)$	$(0,1)$	$(1,0)$	$(1,1)$	$(2,0)$	$(2,1)$
$(3,1)$	$(3,1)$	$(3,0)$	$(0,1)$	$(0,0)$	$(1,1)$	$(1,0)$	$(2,1)$	$(2,0)$

(b) $\langle(1,0)\rangle = \langle(3,0)\rangle = \{(0,0), (1,0), (2,0), (3,0)\}$, $\langle(1,1)\rangle = \langle(3,1)\rangle = \{(0,0), (1,1), (2,0), (3,1)\}$, $\langle(0,1), (2,0)\rangle = \langle(0,1), (2,1)\rangle = \{(0,0), (0,1), (2,0), (2,1)\}$. (c) $H = \{(0,0), (1,1), (2,0), (3,1)\}$, $(0,1) + H = \{(0,1), (1,0), (2,1), (3,0)\}$.

35. $\mathbb{Z}_3 = \{0, 1, 2\}$, $|0| = 1$, $|1| = 3$, $|2| = 3$; $\mathbb{Z}_4 = \{0, 1, 2, 3\}$, $|0| = 1$, $|1| = 4$, $|2| = 2$, $|3| = 4$; $U(9) = \{1, 2, 4, 5, 7, 8\}$, $|1| = 1$, $|2| = 6$, $|4| = 3$, $|5| = 6$, $|7| = 3$, $|8| = 2$; $\forall (g_1, g_2, g_3) \in \mathbb{Z}_3 \times \mathbb{Z}_4 \times U(9)$ imamo $12 = |(g_1, g_2, g_3)| = \mathrm{lcm}(|g_1|, |g_2|, |g_3|)$ če in samo če $(|g_1|, |g_2|, |g_3|) \in \{(1, 4, 3), (1, 4, 6), (3, 4, 1), (3, 4, 2), (3, 4, 3), (3, 4, 6)\}$... 32 elementa

36. (a.) Vsi desni odseki podgrupe H v grupi $U(20)$ so $\{1, 9\}$, $\{3, 7\}$, $\{11, 19\}$ in $\{13, 17\}$. (b.) $U(20)/H = \{1H, 3H, 11H, 13H\}$.

$\cdot$	$1H$	$3H$	$11H$	$13H$
$1H$	$1H$	$3H$	$11H$	$13H$
$3H$	$3H$	$1H$	$13H$	$11H$
$11H$	$11H$	$13H$	$1H$	$3H$
$13H$	$13H$	$11H$	$3H$	$1H$

(c.) Vse podgrupe grupe $U(20)/H$ so $\{1H\}$, $\{1H, 3H\}$, $\{1H, 11H\}$, $\{1H, 13H\}$ in $U(20)/H$.

37.

$\cdot$	H	$8H$	$18H$	$27H$
H	H	$8H$	$18H$	$27H$
$8H$	$8H$	$27H$	H	$18H$
$18H$	$18H$	H	$27H$	$8H$
$27H$	$27H$	$18H$	$8H$	H

; (b) $|8\langle 16\rangle| = 4$.

38. (a) $\{0,4,8\}, \{1,5,9\}, \{2,6,10\}, \{3,7,11\}$,

$+$	$\langle 4\rangle$	$1+\langle 4\rangle$	$2+\langle 4\rangle$	$3+\langle 4\rangle$
$\langle 4\rangle$	$\langle 4\rangle$	$1+\langle 4\rangle$	$2+\langle 4\rangle$	$3+\langle 4\rangle$
$1+\langle 4\rangle$	$1+\langle 4\rangle$	$2+\langle 4\rangle$	$3+\langle 4\rangle$	$\langle 4\rangle$
$2+\langle 4\rangle$	$2+\langle 4\rangle$	$3+\langle 4\rangle$	$\langle 4\rangle$	$1+\langle 4\rangle$
$3+\langle 4\rangle$	$3+\langle 4\rangle$	$\langle 4\rangle$	$1+\langle 4\rangle$	$2+\langle 4\rangle$

(b) Naj bo $\varphi(1) = a$.
$12 = 1+1+...+1 = 0$, $\varphi(0) = \varphi(12) = \varphi(1+...+1) = \varphi(1)+...+\varphi(1) = 12a = 0$. Če je $a = 1$, potem $\varphi(j) = j$ je homomorfizem.

39. $\langle 3\rangle = \{0,3,6,9,12,15,18,21\}$, $|\langle 3\rangle| = 8$, $[\mathbb{Z}_{24} : \langle 3\rangle] = 3$.
$\langle(2,3)\rangle = \{(0,0),(2,3)\}$, $|\langle(2,3)\rangle| = 2$, $[\mathbb{Z}_4 \times \mathbb{Z}_6 : \langle(2,3)\rangle] = 12$.

$+$	$\langle 3\rangle$	$1+\langle 3\rangle$	$2+\langle 3\rangle$
$\langle 3\rangle$	$\langle 3\rangle$	$1+\langle 3\rangle$	$2+\langle 3\rangle$
$1+\langle 3\rangle$	$1+\langle 3\rangle$	$2+\langle 3\rangle$	$\langle 3\rangle$
$2+\langle 3\rangle$	$2+\langle 3\rangle$	$\langle 3\rangle$	$1+\langle 3\rangle$

40. (a) 11 deli 77, $\exists a$ t.d. $|a| = 11$, $|\langle a\rangle| = 11$, $H := \langle a\rangle$.
Če je $|K| = 11$ in $H \neq K$ potem $|H \cap K| = 1$, $7 = |G| \geq |HK| = 121$, protislovje.
Obstaja natanko ena grupa reda 11. $\forall g \in G$, gHg^{-1} je podgrupa reda 11,... $\Rightarrow H \lhd G$.

(b) $|H| = p$, p je praštevilo $\Rightarrow H$ je abelska.
$|K| = 4 \Rightarrow$ bodisi $K \cong \mathbb{Z}_4$ ali $K \cong \mathbb{Z}_2 \times \mathbb{Z}_2 \Rightarrow K$ je abelska.
$g_1g_2 = (h_1k_1)(h_2k_2) = ... = (h_2h_1)(k_1k_2) = ... = (h_2k_2)(h_1k_1) = g_2g_1 \qquad \Rightarrow \qquad G$ je abelska.

41. Obstaja 6 različnih homomorfizema, $\phi : G \to \mathbb{Z}_6$, $2^k \to ka$ za $a \in \{0,1,2,3,4,5,6\}$.

42. $\phi_1(x) = 0$, $\forall x \in \mathbb{Z}_9$; $\qquad \phi_2(x) = 2x \bmod 3$, $\forall x \in \mathbb{Z}_9$.

43. (a) $\{1\}$, $\{1,9\}$ in $U(10)$. (b) $Z(U(10)) = U(10)$. (c) Obstajajo 4 homomorfizma.
$\phi : U(10) \longrightarrow \mathbb{Z}_8$, $\phi(3^k) = ka$, kje je $a \in \{0,2,4,6\}$.

44. Homomorfizmi so

x	0	1	2	3
$\varphi_1(x)$	(0,0)	(0,0)	(0,0)	(0,0)
$\varphi_2(x)$	(0,0)	(0,1)	(0,0)	(0,1)
$\varphi_3(x)$	(0,0)	(1,0)	(0,0)	(1,0)
$\varphi_4(x)$	(0,0)	(1,1)	(0,0)	(1,1)

45. Če je $\phi : \mathbb{Z} \times \mathbb{Z} \to \mathbb{Z}$ definirana z $\phi(a,b) = 7a - 2b$ potem je ϕ homomorfizem, $\phi(\mathbb{Z} \times \mathbb{Z}) = \mathbb{Z}$ in $\ker\phi = \langle(2,7)\rangle$...

46. $zHz^{-1} = z\{1,-1\}z^{-1} = H$; Definirajmo $\phi : G \to G$ t.d. $\phi(z) = z^2$. Potem za $\forall x \in G$ $\phi(x) \in G$, ϕ je homomorfizem, $\phi(G) = G$ in $\ker(\phi) = H$. Zdaj uporabimo prvi izrek o izomorfizmu.

47. $\langle -1\rangle = \{1,-1\}$, $\{x \in \mathbb{R}^* : |x| = 1\} = \{1,-1\}$.
Naj bo $\phi : \mathbb{R}^* \longrightarrow \mathbb{R}^+$ definiran s $x \longrightarrow |x|$. Potem je ϕ homomorfizem grup, $\ker(\phi) = \langle -1\rangle$ in $\phi(\mathbb{R}^*) = \mathbb{R}^+$...

48. (a.) $0 * (x,y) = (x,y)$, $(r+s)*(x,y) = r*(s*(x,y))$. (b.) $G_T = \{(x+ry, y) : r \in \mathbb{R}\}$, premica skozi točko T vzporedna s x-osjo. (c.) $G_T = \{0\}$. (d.) $5 + G_H = \{5\}$.

49. $G1 = G2 = G3 = \{1,2,3\}$, $G4 = G5 = \{4,5\}$, $G6 = \{6\}$, $G7 = G8 = \{7,8\}$;
$G_1 = G_2 = G_3 = G_4 = G_5 = \langle(78)\rangle$, $G_6 = G$, $G_7 = G_8 = \langle(123)(45)\rangle$.

50. $|H| = \frac{1}{3}|Gx||G_x|$, $|H| \leq |Hx||G_x|$. Delovanje podgrupe H na množici X ima lahko od 6 do 18 orbit.

51. (a) $X = \square ABCD$, $G = D_4$, $Gx = \{A,B,C,D\}$, $G_x = \{R_0, D'\}$. (b) $Gx = \{1,2,3,4\} = X$, $G_x = \{id, (123), (132)\}$. (c) $Gx = \mathbb{R}^2 \backslash \{(0,0)^\top\}$,

$$G_x = \left\{ \begin{pmatrix} t & \frac{1}{2}(1-t) \\ 2-2s & s \end{pmatrix} : s,t \in \mathbb{R},\ s+t-1 \neq 0 \right\}.$$

52. $G = D_3 = \{id, \rho, \rho^2, \sigma, \sigma\rho, \sigma\rho^2\}$, $GA = \{A, B, C\} = X$, $G_A = \{id, \sigma\}$, $G_B = \{id, \sigma\rho\}$, $G_C = \{id, \sigma\rho^2\}$.

53. $G = D_5$, $H = \{(1), (25)(34)\}$, $\alpha = (14)(23)$, $G1 = \{1, 2, 3, 4, 5\}$, $\beta = (25)(34)$, $H2 = \{2, 5\}$, $H_2 = \{(1)\}$...

54. Če so $\{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8\}$ ogljišč kocke potem

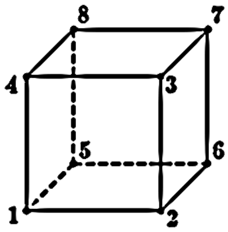

$$\mathcal{O}_1 = \{(1), (254)(368), (245)(386), (25)(38), (36)(45), (24)(68)\}.$$

Če so $\{v_1, v_2, v_3, v_4, v_5, v_6, v_7, v_8\}$ ogljišč kocke potem $|\mathcal{O}| = |\mathcal{O}v_1| \cdot |\mathcal{O}_{v_1}| = 8|\mathcal{O}_{v_1}|$, $|\mathcal{O}_{v_1}| = |\mathcal{O}_{v_1}v_2| \cdot |\mathcal{O}_{v_1v_2}| = 3|\mathcal{O}_{v_1v_2}|$, $|\mathcal{O}_{v_1v_2}| = |\mathcal{O}_{v_1v_2}v_4| \cdot |\mathcal{O}_{v_1v_2v_4}| = 2|\mathcal{O}_{v_1v_2v_4}|$,...

55. (a) Orbite delovanj grup G je X; orbite delovanj grup H je X; orbite delovanj grup K so $\{1\}$, $\{2, 6\}$, $\{3, 5\}$ in $\{4\}$; orbite delovanj grup L so $\{1, 6\}$, $\{2, 5\}$ in $\{3, 4\}$.

(b) H in K sta tranzitivna, K in L nista.

(c) Vse štiri grupe so zvesta.

56. $|\mathcal{O}| = |\mathcal{O}1| \cdot |\mathcal{O}_1| = 4|\mathcal{O}_1|$, $\quad |\mathcal{O}_1| = |\mathcal{O}_12| \cdot |\mathcal{O}_{12}| = 3|\mathcal{O}_{12}|$, $\quad |\mathcal{O}_{12}| = |\mathcal{O}_{12}3| \cdot \mathcal{O}_{123} = 2 \cdot 1$ $\Rightarrow |\mathcal{O}| = 24 \Rightarrow |\mathcal{O}_1| = 6$,

$$\mathcal{O}_1 = \left\{\begin{pmatrix}1 & 2 & 3 & 4\\ 1 & 2 & 3 & 4\end{pmatrix}, \begin{pmatrix}1 & 2 & 3 & 4\\ 1 & 2 & 4 & 3\end{pmatrix}, \begin{pmatrix}1 & 2 & 3 & 4\\ 1 & 3 & 2 & 4\end{pmatrix}, \begin{pmatrix}1 & 2 & 3 & 4\\ 1 & 3 & 4 & 2\end{pmatrix}, \begin{pmatrix}1 & 2 & 3 & 4\\ 1 & 4 & 2 & 3\end{pmatrix}, \begin{pmatrix}1 & 2 & 3 & 4\\ 1 & 4 & 3 & 2\end{pmatrix}\right\}.$$

57. (a.) Vse edinke grupe G so $\{1\}$, $\{1, -1\}$, $\{1, -1, i, -i\}$, $\{1, -1, j, -j\}$, $\{1, -1, k, -k\}$ in $\{1, -1, i, -i, j, -j, k, -k\}$. (b.) $Z(G) = \{1, -1\}$. (c.) $N(j) = \{1, -1, j, -j\}$, $N(-k) = \{1, -1, k, -k\}$.

58. (a.) $\langle 1 \rangle = \{1\}$, $\langle a \rangle = \{1, a, e, f\}$, $\langle e \rangle = \{1, e\}$, $\langle f \rangle = \{1, a, e, f\}$, $\langle b \rangle = \langle c \rangle = \langle d \rangle = \langle g \rangle = G$. (b.) $|1| = 1$, $|e| = 2$, $|a| = |f| = 4$, $|b| = |c| = |d| = |g| = 8$. (c.) $Z(G) = G$. (d.) $N(a) = N(g) = G$.

59. $D_{10} = \{R_0, R_{36}, R_{36}^2, R_{36}^3, R_{36}^4, R_{36}^5, R_{36}^6, R_{36}^7, R_{36}^8, R_{36}^9, F, R_{36}F, R_{36}^2F, R_{36}^3F, R_{36}^4F, R_{36}^5F, R_{36}^6F, R_{36}^7F, R_{36}^8F, R_{36}^9F, \}$, $|D_{10}| = 20$. Vse Sylowe 2-podgrupe grupe D_{10} so $\{R_0, R_{36}^5, F, R_{36}^5F\}$, $\{R_0, R_{36}^5, R_{36}F, R_{36}^6F\}$, $\{R_0, R_{36}^2F, F, R_{36}^7F\}$, $\{R_0, R_{36}^3F, F, R_{36}^8F\}$ in $\{R_0, R_{36}^4F, F, R_{36}^9F\}$.

60. $992 = 2^5 \cdot 31$, $n_2 \in \{1, 31\}$, $n_{31} \in \{1, 2^5\}$...

61. Sylowe 2-podgrupe grupe G so $\{I, A\}$, $\{I, B\}$, $\{I, ABA\}$. Sylowe 3-podgrupe grupe G so $\{I, AB, BA\}$.

62. $|G| = 3087 = 3^2 \cdot 7^3$; $1 + 3m$ deli $|G|$ za $m \in \{0, 2, 16, 114\}$;... $1 + 7m$ deli $|G|$ za $m = 0$;...

63. (b) Naj bo G dana grupa, $|G| = 63$. Lagrangeov izrek $\Rightarrow$ če je $a \in G$ potem $|a| \in \{1, 3, 7, 9, 21, 63\}$. Prvo moramo pokazati, da $G \backslash \{e\}$ ima najmanjše en element, ki ni reda 7...

64. $|G| = 15 = 3 \cdot 5$,
Cauchijev izrek za abelske grupe $\Rightarrow \exists a, b \in G$, $a \neq e$, $b \neq e$, $|a| = 3$, $|b| = 5$...
Naj bo $c = ab$. Potem $|c| \notin \{1, 3, 5\}$...
$|c| = 15 \Rightarrow G = \langle c \rangle$.

65. $|G| = 2^3 \cdot 3 \cdot 7$, $|G| = 7 \cdot 24$, $\gcd(7, 24) = 1 \Rightarrow$ obstaja najmanj ena podgrupa H reda 7, H je Sylowa 7 podgrupa.

$|G| = 7 \cdot 24$, $\gcd(7, 24) = 1 \Rightarrow$ število Sylowih 7-podgrup je oblike $1 + 7m$, $1 + 7m$ deli $168 \Rightarrow$ ... število Sylowih 7-podgrup je $8 \Rightarrow$ obstaja $7 + 7 \cdot 6 = 49$ elementov reda 7.

Več na `http://osebje.famnit.upr.si/~penjic/`